

JEOPOLİTİK TEHDİTLER KARŞISINDA “YURTTA SULH, CİHANDA SULH”

BEKİR TUNAY

Konuya geçmeden önce, bazı açıklamalar gerekmektedir. Bu, hem konunun iyi anlaşılmasına hizmet edecektir hem de Atatürkçü düşünce sistemi'nin mükemmelliğini ortaya koyacaktır.

Atatürkçülük Nedir?

Atatürkçülük, kısaca Atatürk ilke ve inkılâpları demektir. Yapıcılık ve yaratıcılık, Atatürkçü düşünce sistemi'nin temel felsefesini oluşturur. Bunu kavramak, düşünce ile hareketi birleştiren yapıcı ve yaratıcı gücü kavramakla mümkün olur; bu da emek ister, cesaret ister, çok çalışmayı gerekli kılar. Hepsinin üstünde de, bilim, akıl ve deney üçlüsünün dengeli bir biçimde işletilmesini ister. Aslolan gerçekçi bir tutum ve davranıştır.

Atatürkçülük zordur. “Atatürkçüyüm!” demekle Atatürkçü olunmaz. Her şeyden evvel Atatürk'ü tanımak, anlamak ve sevmek gerekir; sonra da akıl, bilim yöntemi ile Atatürkçü Düşünce Sistemi'ni öğrenmeye çalışmak icabeder. Nihayet, her yönü ile tam ve mükemmel bir bütün olan Atatürk ilke ve inkılâpları'nı kavramak gelir. Böylece Atatürkçü Düşünce Sistemi'nin bilincine ulaşılabilir. İşte bu noktadan sonradır ki koca bir insanlık dünyasının daha yüzyıllar boyu O'nu aşamayacağı kanaatına varılır. Bir düşünelim, “Hayatta en hakikî mürşit ilimdir” gerçeği aşılabilir mi? “Çağdaş medeniyet düzeyinin üstüne çıkmak” düşüncesinden hangi millet vazgeçebilir?

Harp ve Sulh

Jeopolitik duruma geçmeden önce, kısaca da olsa, harp ve sulh deyimleri üzerinde durmak gerekmektedir. Her ikisinin de hareket noktası, çıkar ve yarar hesaplarıdır. Nerede bir çıkar çatışması varsa, orada bir mücadele belirir; bir mücadele alanı doğar. Çıkar uyuşmalarının görüldüğü yerde de bir anlayış birliği kendini gösterir. Mücadele, savaşa kapı aralar; anlayış, barışa yol açar. Bugünün

yüksek bilim ve teknolojisi ile dünyamız çok küçülmüştür. Bu yüzden, uzaklık-yakınlık deyimleri de anlam değiştirmiştir. Savaş nerede, ne zaman, nasıl ve ne maksatla olursa olsun uzaklık-yakınlık düşünülmemektedir. Az çok her millet etkilenmektedir; etkilenecektir, hele nükleer bir savaş olursa...

“Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” içte huzur ve güvenle yaşamaktır. Dışta, milletlerarası güvenlidir; Türk İnkılâbı'nın ise temel prensiplerindedir. Türk dış politikasının da temel dayanağıdır. İster içte, ister dışta olsun bu; yüksek ve insanî bir görüştür; kaynağı ise insan sevgisidir. “Sevgi felsefesi” Atatürk'ün insanlık dünyasına en güzel ve en anlamlı armağanıdır. Atatürk der ki: “Biz kimsenin düşmanı değiliz. Yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanıyız.”¹ Atatürk bir başka konuşmasında da şöyle der: “...Artık insanlık kavramı, vicdanlarımızı temizlemeye ve duygularımızı yüceltmeye yardım edecek kadar yüksektir. Olup bitenleri ve onların gereğini uygar insan düşüncesi ve yüksek vicdan aydınlığı ile çözüp incelersek, şu sonuçlara varırız. İnsanları mutlu edeceğim diye, onları birbirlerine boğazlatmak insanlık dışı ve çok ayıplanacak bir sistemdir. İnsanları mutlu kılacak biricik araç; onları birbirlerine yaklaştırmak, onları birbirine sevdirmek, karşılıklı iç ve dış ihtiyaçlarını sağlamaya yarayan, fiil ve enerjidir. Dünya barışı içinde insanlığın gerçek mutluluğu, ancak bu yüksek ülkü yolcularının çoğalması ile olabilir.” Bu içten temennilerin arkasından da: “...Eğer sürekli bir barış isteniyorsa, insan topluluklarının durumlarını iyileştirecek milletlerarası tedbirler alınmalıdır. İnsanların bütünüün insanca yaşaması açlığın ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları kıskançlık, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak biçimde eğitilmelidir.”²

Şu büyük bir gerçektir ki Atatürk, çok uzakları gören, cihana nadir gelmiş bir dehadır. Zaman, O'nun için şeffaftır. Çok okurdu; çok esaslı bir tarih ve coğrafya kültürüne sahipti. Bunları üstün yapıcı ve yaratıcı gücü ile birleştiren de büyük bir jeopolitik ve stratejik güce ulaşıyordu. Nitekim: “Biz ilhamlarımızı gökten ve gaipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz. Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk

¹ Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 323.

² Ulus Gazetesi, 20 Mart 1937.

milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir”³ der.

Türkiye'nin Jeopolitik Durumu

Türkiyenin 1923'teki durumuna baktığımız zaman şöyle görürüz: Bu tarihlerde Türkiye, Avrupa'nın büyük güçlü devletleri ile hukuken komşu durumdadır. Sovyetlerle doğu bölgesinde sınırlarımız birdir. Güneyde, Suriye mandası dolayısıyla, Fransa ile komşuyuz. Irak mandasından ötürü İngilizlerle komşu sayılmaktayız. Kıbrıs durumu nedeniyle yine İngilizlerle komşuyuz. 12 Adalar yönünden İtalyanlarla komşuluk etmekteyiz. Daha sonraları, Suriye ve Irak'la hudut komşusu olduk. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya iki bloka bölünmüş bir durumda görüldü. Buna, ister Sovyet bloku, batı bloku diyelim ister demokrasi dünyası, komünist veya sosyalist dünya diyelim; hepsi de aynı kapıya çıkar. Sonra bir de tarafsızlar, Üçüncü Dünya ortaya çıktı. Türkiye batı dünyası, demokrasi dünyası içerisinde yerini aldı.

İşte, böyle bir durum içerisinde Türkiye'nin jeopolitik durumunu ele almadan önce, çok kısaca da olsa, jeopolitiğin ne olup olmadığına da değinmek gerekmektedir. Jeopolitik, dar ve açık anlamı ile dünya politikası demektir; toprak-politika ilişkisi demektir. Dünya olaylarına çok geniş açıdan, bir bütün olarak bakmaktır. Bu bakışa tarih, coğrafya, ekonomi ile sosyal ve askerî meseleler dahildir. Bilindiği gibi, siyasî hudutlar çoğu zaman değişikliğe uğramaktadır; yine de uğrayacaktır, çünkü hırsa, ihtirasa ve açgözlülüğe son yoktur. Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki orada haklara ve inancıl duygulara en az yer verilmektedir. O sebeple de bu çirkin gidiş, her gün biraz daha büyük hız kazanmaktadır. İnsanoğlu, âdeta insanlığın sefaletini hazırlamaktadır. Ülke hudutlarının değişmesi, güç merkezlerinin de değişmesine neden olmaktadır. Bazı güç merkezleri yıkılırken yeni yeni güç merkezleri de doğmaktadır, doğacaktır. Böylece dünya, devamlı bir değişiklik içerisinde bulunacaktır. İşte bu noktada unutulmaması gereken en büyük husus jeopolitiktir; çünkü jeopolitik, böyle zamanlar ve her zaman, siyasî hayata yön verir, çoğu zaman yol gösterir. Bir ülkenin jeopolitik durumu da, üç alanda kendisini gösterir; bunlar: kara, hava ve deniz alanlarıdır. Türkiye-

³ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. I, s. 389.

nin jeopolitik, durumu da genel olarak bu alanlarda yoğunlaşmaktadır. Kara alanı bakımından Avrupa-Asya-Afrika kıtaları arasında olup bu kıtalarla bir çok noktalardan bağlantısı bulunmaktadır. Hava alanı bakımından da, yine bu üç kıta arasında, bir kavşak noktası halindedir. Deniz yönünden ise daha da büyük önem taşımaktadır. Türk boğazları, Karadeniz'i Akdeniz'e bağlamaktadır; bu nedenle Karadeniz'e kıyısı bulunan devletler için Türkiye'nin çok büyük bir değeri vardır. Hele bir süper devlet durumunda bulunan Sovyetler için bu durum son derece önemlidir.

Bunların dışında Türkiye'nin bir büyük önemi de politika alanında belirlemektedir. Bu da Türkiye'nin Balkanlar, Orta Doğu, Sovyetler Birliği kuvvet merkezleri arasında bulunmasından ileri gelmektedir. Karadeniz'e kıyısı bulunan devletler, ancak boğazlar yoluyla dış dünya ile temasa geçebilirler. Bu durum, barışta ve savaşta ülkelerin ekonomik durumlarına doğrudan tesir eder. Türkiye, bu durumu ile, yapılacak her hangi bir harekâтта, karşılıklı olarak köprü başı veya sıçrama noktası olarak kullanılmaya son derece elverişlidir.

Tahmin ve teorilerin ötesinde Türkiye'nin bir de petrol alanları yönünden önemi vardır. Bu önem, petrol alanlarının emniyetini yakından ve uzaktan sağlamasıyla kendini hissettirir. Bir yandan, Sovyet petrol alanlarına, demirperde petrol alanlarına yakınlığı önemini göstermektedir; öte yandan Arap ülkeleri petrol alanları için de aynı önem apaçiktir. İşte bu tablo, Türkiye'nin jeopolitik durumunun heybetini göstermektedir.

Hiç unutmayalım ki Atatürk, hem büyük bir fikir adamı hem de aynı ölçüde bir eylem adamıdır. Daima düşünce ile hareketi birlikte yürütür; şaşmaz ve sapmaz bir gerçekçidir; hayale, ihtimallere asla yer vermez; ilmin ışığında, aklın kılavuzluğunda ve teknolojinin aydınlığında yürür. Kendi deyişi ile: "Ben siyasî meseleleri de, askerî durumlar gibi, harita üzerinde incelerim"⁴ demek suretiyle stratejiye verdiği değeri jeopolitiğe de verdiğini göstermektedir.

Atatürk'ün Dış Politikası

Atatürk, belli bir politika izlerken amacını ve elde edeceği hedefi çok iyi değerlendirir; bu amaca, bu hedefe ulaşırken belli

⁴ Burhan Cahit, Gazi Mustafa Kemal, 1932, s. 74.

başlı dayanakları çok ustalıklı hesaplar. Bundan dolayı da Atatürk'ün dış politikasından daima övgü ile söz edilmektedir. Çünkü Atatürk dünya tarihini çok iyi bilir; durumu gerçekçi bir görüşle değerlendirir; doğru çözüm şeklini kesinlikle bulur; millî çıkar ve yararları da çok iyi bildiği için, daima olumlu ve başarılı sonuçlar alır. İşte bütün bunlardan sonradır ki gerçekler, Atatürk'ü "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" prensibine getirmiştir. Bunu bir süs, bir fantezi olarak değil, bir inancın ifadesi olarak söylemiştir. Biz de, zamanın akışı içinde ve olaylar zincirinde bunu daha da belirgin hale getirmeye çalışacağız.

Yıl 1905; Mustafa Kemal kurmay yüzbaşısıdır. Şam'da sürgün olarak bulunmaktadır. Dünya durumunu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun durumunu değerlendirir; gidişin kötüye olduğunu görür. Bugünkü güney komşularımız, o zamanlar İmparatorluğun bünyesi içinde bulunmaktadır. Fransız İhtilâli, milletleri uyarmıştır. Milliyetçilik akımı alıp yürümüştür. İmparatorluk, çeşitli din, ırk ve mezheplerle yamalı bir bohça halindedir. Ayaklanmalar, homurdanmalar başlamıştır. Menfaatçi devletler de İmparatorluğu parçalamak çabasıdadır. Mustafa Kemal'e göre aydınların "Osmanlılık" çabaları da yararsızdır. İmparatorluk çökecek, çökertilecektir. Mustafa Kemal bu durumu, arkadaşlarına şöyle anlatır: "... Meşrutiyet köhneleşmiş ve insicamını kaybetmiş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun üzerine değil, Türk çoğunluğunun yaşadığı kısım üzerinde oturtulmak, düşmanlarının, yani büyük devletlerin yapacağı bir tafsiye yerine, ihtilâl idaresi, kendi başına bir Türk Devleti kurmalıdır". Sonra da; kurulmasını düşündüğü Türk Devleti'nin hudutlarını şu şekilde çiziyordu: "... Batı ve Doğu Trakya bizde kalmalı. Edirne vilâyeti hududu, kuzeye, Bulgaristan içlerine doğru genişlemeli. Arnavutluk bağımsız olmalı. Anadolu kıyılarına yakın olan adalar bizde kalmalı. Güneyde; Hatay, Halep, Musul bizim olmalı. Gerisi Araplara terk edilmeli"⁵. Bir düşünelim; o günlerin dünya durumunu, devlet olma çabalarını, Osmanlı İmparatorluğu'nun halini hatırlayalım. Elbette, bağımsızlık peşinde koşanlar buna kolaylıkla yanaşabilirlerdi; menfaatçi devletlerin de az çok işlerine gelebilirdi. Güney komşularımız ise, yıllar sonra, daha kötü şartlarla kavuşabildikleri bağımsızlıklarına bir an önce kavuşa-

⁵ Ali Fuat Cebesoy, Sınıf Arkadaşım Atatürk, 1981, s. 114-117.

bilirlerdi; bir şartla ki, büyük çoğunluğu Türklerle meskûn bulunan bölgeler bizde kalmış olurdu. Millî Mücadele'nin Misak-ı Millî'si o zaman gerçekleşmiş olabilirdi. Atatürk, burada daha sonraki görüşleriyle bir büyük siyaset adamı olduğunu da ispatlamıştır.

Tarihe Bir Bakış

Tarih, milletler için büyük bir laboratuvarıdır. Yeter ki bu-
raya gerçekçi bir görüşle girilmiş olsun. Şu ya da bu çıkar hesap-
larıyla, peşin hüküm ve sabit fikirlerle girilmesin. Orada, Türk'ün
asil ve büyük davranışları karşısında hayran kalınacaktır. İşte, bun-
dan sonra da tarihi ile, coğrafyası ile, taşı toprağı, gülü, yaprağı
ve insanı ile Türk olan yerlere sahiplenip sahiplenemeyeceklerini
anlasınlar. Unutulmaması gerekeni, hakkın daima güçlüğünün değil
hak sahibinin olması gerçekliğini kabul etsinler.

Büyük bir devlet adamı, büyük bir politikacı olan Atatürk,
büyük bir askerdi. Bütün rütbelerini, savaş alanlarında dövüşe
dövüşe; toz, duman, ateş ve kan deryası içinde aldı. Tarihte hiçbir
büyük askere nasip olmayacak kadar asil ve kutsal bir savaş anlayışı
vardı. Atatürk'e göre savaş: ne bir Tanrı belâsıdır ne insanlık için
fazilettir ne bir tekâmüldür ne de cennet karşılığıdır. Atatürk diyor ki:
“.. Behemehal şu veya bu nedenler için milleti savaşa sürüklemek
tarafıslı değilim. Savaş mecburî ve hayat için olmalıdır. Gerçek
inancım şudur ki: Milleti savaşa götürünce vicdanımda acı duyma-
malıyım. Öldüreceğiz diyenlere karşı ölmeyeceğiz diye savaşa gire-
biliriz. Lâkin, millet hayatı tehlikeye düşmedikçe savaş bir cinayet-
tir”⁶. Mustafa Kemal, Millî Mücadele'ye bu görüşle başlamıştır.
Dağa 21 Şubat 1921'de, Büyük Millet Meclisi'nde şöyle konu-
şuyordu: “Harp etmemek için ne lâzımsa yapacağız. Çünkü; her
zaman arz edildiği üzere, Büyük Millet Meclisi'nizin takip ettiği
siyaset, harp siyaseti değildir”⁷. Bu sebeplerdir ki, Osmanlı İmpara-
torluğu çökertilmek istenirken, Türkler vatansız ve hürriyetsiz bı-
rakılmak istenirken O, 19 Mayıs 1919'da Samsun'da “Ya İstiklâl,
ya Ölüm” diyordu. İstiklâl ve hürriyet sağlandıktan sonra da “Yurt-
ta Sulh, Cihanda Sulh” anlayışını hakim kılmak istiyordu.

⁶ Enver Ziya Karal, Atatürk ve Devrim, 1980, s. 11.

⁷ TBMM Gizli Zabıtları, c. I, s. 453-454.

Bu noktada, bir kez daha geriye doğru bakmamıza gerek duymaktayım. Komşu devletleri bir kez daha görelim. Hiçbir duyguya kapılmayarak bakalım. Acaba hangisinin bünyesinde Türk yoktur. Hem de, hatırı sayılır ölçüde. Hem de sınır boyu bölgelerde. Çok iyi bilinsin ki, biz haksız emeller peşinde değiliz. Komşularımızın da, bu gerçekleri çok iyi bilmeleri ve haksız emeller peşinde dolaşmamaları, kendi yararlarıdır. Hak bunu söyler. İyi komşuluk ilişkileri bunu gerektirir. Bir gerçek daha vardır; o da; kuzey komşumuzun bilmesi zarurî olan bir gerçek. Bu komşumuz bizi, İkinci Dünya Savaşı'na kadar hep hudutlarımızdan zorladı. Ama görüyoruz ki, bu gün, taktik ve strateji değiştirdi. Bizi başka devletlerin hudutlarından zorlamak sevdasına kapıldı. Dünyaya hakim olma hırsı onu bu yola itmektir. Bize gelince; biz büyük Atatürk'ün yolundayız. O diyor ki: “. . . Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvelâ biz kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren ve bütün efal ve harekâtımızla gösterelim. Bilelim ki millî benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avıdır”.⁸ Komşularımızın da, Atatürk'ün bu gerçekçi görüşlerine eğilmekte sayılamayacak kadar çok çıkar ve yararları bulunduğuna inanmaktayız.

Şu bir gerçektir ki Atatürk, daima ilk plânda Misak-ı Millî'yi düşünmüştür. Bu ise hiçbir zaman dış Türklere ilgisizlik anlamına gelmez. Çünkü, Atatürk'e göre en büyük birlik, kültür birliğidir. O, daima kültür birliğinin muhafazasından yana olmuştur. Bu görüşünü de, şu biçimde dile getirmektedir: “Türk Milleti, Kurtuluş Savaşı'ndan beri, hatta bu savaşa atılırken bile mahkûm milletlerin hürriyet ve bağımsızlık davaları ile ilgilenmeyi, o davalara yardım etmeyi benimsemiştir. Böyle olunca kendi soydaşlarının hürriyet ve bağımsızlıklarına kayıtsız davranması elbette uygun görülmez. Fakat, milliyet davası şuarsuz ve ölçsüz bir dava şeklinde mütalâa ve müdafaa edilmemelidir. Milliyet davası siyasî bir mücadele konusu olmadan önce, şuurlu bir ülkü meselesidir. Şuurlu ülkü demek, müspet ilme, ilmi usullere dayandırılmış bir hedef ve gaye demektir. O halde propaganda da müspet usullere müracaat etmek şarttır. Hareketlerin imkân sınırları mutlaka hesaba katılmalıdır. Türkiye dışında kalmış olan Türkler ilkin kültür meseleleriyle ilgilenmelidirler”.⁹ Türk insanının hiç unutmaması gereken bir gerçek vardır:

⁸ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 142-143.

⁹ Abdülkadir İnan, Türk Kültürü Dergisi, sayı: 13, s. 115.

Bilelim ki Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın en hassas bölgelerinden birisi üzerinde bulunmaktadır. Hem de, bir süper devletin yayılma yolları üzerindedir. Bu süper devlet ihtilâller yolu ile dünyaya hakim olmak istemektedir. Türkiye üzerindeki emelleri ise, Deli Petro'dan bu yana hiç değişmemiştir. İdareler, insanlar değişse de Deli Petro'nun vasiyeti değişmeyecektir. Bu vasiyetnamenin dokuzuncu maddesi şöyle demektedir:

“Mümkün olduğu kadar İstanbul'a ve Hindistan'a yaklaşmalı. Her kim, İstanbul'u ve Hindistan'ı ele geçirirse dünyanın hakimi olur. Bunun için Rusya, daima Türkiye ile harp etmeli . . . Sonra da İran'la . . . Karadeniz sahillerinde askerî limanlar kurmalı. Bu denizle beraber Baltık Denizi'ne de sahip olmalıdır. Her ikisi de projenin tahakkuk edebilmesi için köprü başları teşkil eder. İran Körfezi'ne ulaşabilmek için İran'ın çökmesini hızlandırmalı. Mümkün olursa, Suriye vasıtasıyla Rusya'nın Yakınoğu ile olan eski ticareti canlandırılmalı. Bu yolla dünya hazinesi olan Hindistan'a ulaşabilmeye çalışmalı.”

Bugün haritaya ve dünya durumuna baktığımız zaman, bu emelleri yolunda ne kadar büyük adımlar atmış olduklarını görürüz. Afganistan'ın durumu apaçık ortadadır. İran ise arzuladıkları yola girmiş gibidir. Irak ve Suriye üzerindeki etkileri gözler önündedir. Ortadoğu da, hiçbir an boş durmamaktadır. Bu durum karşısında Türkiye, gerçekten çok kritik bir bölgede, çok hassas bir noktadadır. Görüldüğü üzere dört bir yandan Türkiye'yi sarmaya çalışmaktadır. Önce, Batıdan koparmaya çalışmaktadır. Türkiye'yi “kurtarılmış bir dünya yöresi” haline getirmek istemektedir. Sonra da, içten adamları vasıtasıyla davet alacağını ummaktadır. Böylece yutabileceğini hayal etmektedir. Gerçekle karşılaşınca, yutmayıp boğulduğunu anlayacaktır.

Dış politikanın önemli bir kuralı vardır. Dış politikada ne sürekli dostluklar vardır, ne de düşmanlıklar . . . Ancak, millî çıkar ve yararlar vardır. Haklı hedefler vardır. Bütün mesele, hakları ve gerçekleri, yarının güvencesi olan gençlerimize tam, doğru ve güvenilebilir biçimde anlatabilmektedir. Genç dimağlar boş bırakılamaz. Her boşluk mutlak doldurulur. Yabanın, Türkiye için zararlı, hatta yok edici düşüncelerine, bu genç dimağları teslim etmemek gerekir. Bu noktada çok dikkatli ve uyanık olmamız icap eder. Çünkü, bu yüzden çok çektik. Gözlerimizi dört açmak zorundayız.

Yurtta Sulh, Cihanda Sulh

Atatürkçü Politika, “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” temeline dayanmaktadır. O nedenle de bu büyük prensibi çok iyi bilmek ve kavramak gerekmektedir. 1926 yıllarında, Atatürk bir konuşmasında şöyle diyor: “.Biz, milletlerarası münasebetlerde karşılıklı emniyet ve riayeti hedef tutan açık ve samimî politikanın en ateşli taraftarıyız. Hassasiyetimiz, bu yolda kendisini gösteren hazırlıklara ve uğraşmalara karşı, bunların bizim için fiilî ve hakikî bir güven vücuda getirip getirmeyeceği noktasındadır”¹⁰. Ayrıca 1 Kasım 1928’de de, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni açarken, şöyle demektedir: “. . . Dış siyasetimizde dürüstlük memleketimizin emniyetine ve inkişafının masuniyetine dikkat, şiar-ı hareketimize kılavuz olmaktadır. Esaslı ıslahat ve inkişafat içinde bulunan bir memleketin hem kendisinde, hem muhitinde sulh ve huzuru cidden arzu etmesinden daha kolay izah olunabilecek bir keyfiyet olamaz. Bu samimî arzudan mülhem olan dış siyasetimizde memleketin masuniyetini, vatandaşların haklarını, herhangi bir tecavüze karşı bizzat müdafaa edebilmek kudreti de, bilhassa gözde tuttuğumuz noktalardır”¹¹.

Daha sonraları 10 Mayıs 1931’de yapılan Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayı’nda da bu konuya değinilmiştir. Kurultayın kabul edilen programında ise “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” başlıca prensip olarak yer almaktadır. Bu da, Atatürk’ün görüşleridir. Kaldı ki bu prensip, Atatürk’ün çeşitli yer ve zamanlardaki konuşmalarında sık sık kullanılmıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi tamamen bir güçlü inancın ifadesidir.

Bugüne kadar bütün olup bitenler gösterdi ki Türkiye’nin jeopolitik ve stratejik önemi büyüyerek sürmektedir. Bu nedenle dünü ve cereyan eden olayları çok iyi bilmek ve değerlendirmek zorundayız. Birinci Dünya Savaşı’nı hatırlayalım: Müttefikimiz Almanya ile bu savaştan yenik çıkmıştık. Almanlar, savaş sonu yapılan anlaşmalardan memnun değillerdi. Derhal durumu değiştirmek çabasına giriştiler. İtalya bile, galip olduğu halde, anlaşmalardan memnun görünmüyordu. Onlar da, yeni bir gayretin içine düştüler. İki de, işlerini yürütebilmeyi dikta sisteminde aradılar.

¹⁰ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, c. I. s. 336.

¹¹ a.g.e., s. 242-243.

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'ne gelince durum farklıydı. Osmanlı İmparatorluğu parçalanmış, yok olmuştu. Yepyeni bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştu. Almanya ve İtalya'yı o duruma götüren, hiç şüphesiz milliyetçilikti. Türkiye Cumhuriyeti de milliyetçi bir tutumla yola koyulmuştu. Ama bu milliyetçilik, ötekilerden çok farklıydı. Ne ırkçı ne de mağrur ve bencildi. Birleştirici, bütünleştirici ve yükseltici bir milliyetçilikti. Herşeyin üstünde de insancıldı. Diğer milletlerin milliyetlerine saygılıydı. Daima millî duyguyu insanî duyguyla birlikte yürütmeyi esas kabul etmişti. Milletine benliğini kazandıran, kimliğini veren bir milliyetçilikti. Atatürk, milliyet prensibini şu şekilde açıklamaktadır : “. . . Bir milletin diğer milletlere nisbetle tabii ve kazanılmış hususî karakterler sahibi olması, diğer milletlerden farklı bir uzviyet teşkil etmesi, ekseriya onlardan ayrı olarak, onlara paralel gelişmeye çalışması keyfiyetine milliyetler prensibi denir”¹². Bir başka notunda da: “. . . Türk milleti, millî hissi dinî hisle değil, fakat insanî hisle yan yana düşünmekten zevk alır. Vicdanında, millî hissin yanında insanî hissin şerefli yerini, daima, muhafaza eder”¹³ diyordu.

Daha Millî Mücadele'nin başlangıcında, 1920 yılında, şöyle konuşuyordu: “Gerçi bize milliyetçi derler. Fakat biz öyle milliyetçileriz ki bizimle işbirliği eden bütün milletlere hürmet ve riayet ederiz. Onların bütün milliyetlerinin gereklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz; her halde bencil ve gururlu bir milliyetçilik değildir”¹⁴. Milliyetçiliğe bu derece önem veren Atatürk'ün dış ve iç politikası da milliyetçidir. Bu, kendine ve milletine güveni başta tutan bir milliyetçiliktir. Diğer dünya devletlerinin de bize saygıyı ve milliyetçiliğimize riayetini temel kabul eder. Bunu başka türlü anlamaya ve saptırmaya çalışmaya imkân yoktur. Maksatlı tutum ve çabalar, daima iflâs etmiştir; daima iflâs edecektir.

Bölge Güvenliği

Hepimizin de çok iyi bildiği gibi Balkanlar ve Ortadoğu, yüz-yıllar boyu Türkler tarafından yönetilmiştir. Acı, tatlı müşterek anılar vardır. Anılar unutulmaz ve ölmez. Önce bunu bilmeye

¹² Afet İnan, Medeni Bilgiler, Türk Tarih Kurumu Yayını, 1969. s. 379-381.

¹³ Afet İnan, Medeni Bilgiler, Türk Tarih Kurumu Yayını, 1969. s. 369-370.

¹⁴ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. 1, s. 98.

mecburuz; sonra da Büyük Atatürk'ün diğer ülkelere gösterdiği saygıyı hatırlamalıyız. Şimdi, bizden kopmuş, her biri bağımsız birer ülke olan komşularımızla ilişkilerinde, daima, eşitlik esasını kabul eden bir görüşten hareket ettiğini düşünmekte çok büyük yararlar vardır. Bu, gerçekten büyük ve ileri bir düşüncedir. Bu düşünceden hareket eden Atatürk, Balkan Devletleri arasında bir federasyon kurmayı düşünmüştür. Böylelikle, dünya güç dengesini etkilemeyi hesap etmiştir. Bu yolla iki hususu sağlayacaktı. Biri: Avrupa'da yeni bloklar teşkil ediliyordu. Bu bloklar arasında denge unsuru olmayı istemesiydi; öteki de: Herhangi bir saldırı karşısında, bu devletlerin birer ikişer bertaraf edilmesini önlemektir. Bulgaristan uyuşmaz, anlaşmaz bir tavır takındı, çünkü komşularının topraklarında gözü vardı. Arnavutluk ise, İtalya'ya bağımlıydı. Bu nedenle de federasyon gerçekleşemedi. Sadece, Türkiye-Yunanistan-Yugoslavya-Romanya arasında Balkan Antantı kurulabildi. Antant ise Bulgaristan'ın muhtemel saldırılarına karşı idi. İlgili devletlerin sınırlarını güvence altına almak esasına dayanıyordu; bir denge unsuru olmaktan uzaktı.

Bu ileri görüşü benimsememek yüzünden, bu devletlerin İkinci Dünya Savaşı sonuçlarına katlanmaları, bilmem kendileri için bir büyük ders olabilmiş midir? Güney ve güneydoğu ülkeleriyle de, böyle bir pakt düşünülmüştü. Atatürk gerçekçiydi; komşularına, bütün çıplaklığı ile gerçekleri anlatmak için çok çaba harcadı. Fakat Arap ülkeleri her şeyi din açısından görüyor ve değerlendiriyorlar, Türkiye'de hilâfetin kaldırılmasını ve lâik bir Cumhuriyet kurulmasını yanlış tefsir ediyorlardı. Türkiye, daha önceleri, 1926'da İran'la, 1928'de de Afganistan'la birer dostluk anlaşması yapmıştı. Bütün gayretler sonucu, bu bölgede de ancak bir pakt kurulabildi. Türkiye-İran-Afganistan ve Irak arasında Sadabat Paktı adıyla bir anlaşma oldu. Bu da askerî bir amaç taşııyordu; bir dostluk ittifakı idi. Birbirlerinin iç işlerine karışmayacaklardı; ortak sınırlara saygı göstereceklerdi; aralarında, birbirlerine karşı saldırı düzenlemeyeceklerdi.

Bütün bunlar, dünya jeopolitik durumuna da, ülkelerin stratejik ve jeopolitik durumlarına da deva olamadılar. Ancak, Atatürk'ün bu gerçekçi çabaları, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eski Osmanlı İmparatorluğu hayalini yaşamadığını ispatladı.

Bir de bütün bu ülkelerde bulunan Türk soydaşlarımız için güven vermiş oldu. Atatürk'ün çeşitli vesilelerle anlatmaya çalıştığı kültür birliğini pekiştirmeye yardımcı oldu.

Atatürk'ün dış ve iç politikası gerçekten barışçı idi. O'na göre içte barış, milletimize huzuru, güveni ve refahı getirecekti; millî birlik ve bütünlüğü sağlayacaktı. Şüphesiz bu çok doğru bir görüştü. Dışta barış ise milletlerarası insanî duyguları geliştirecekti; haklara saygıyı sağlayacaktı; ülkeler arasında sevgiye dayalı bir saygınlık başlayacaktı; karşılıklı güven doğacaktı. Ama bitip tükenmez hırslar ve açgözlülükler insanları bir türlü insanî duygulardan hareket ettiremez hale gelmiştir. Yalnız şunu kesinlikle bilelim ki Atatürkçü Düşünce Sistemi'nde barışçı politika asla taviz vermez. Taviz vermediği gibi yatıştırıcı da olamaz. O, daima haktan, haklıdan yanadır; bu sebeple de gerçekçidir. Nitekim, Atatürk, Lozan Antlaşması'ndan sonra diyor ki: “. . . Bugün vardığımız barışın ebedî barış olacağına inanmak elbette safdillik olur. Bu o kadar önemli bir gerçektir ki, ondan bir an bile gaflet milletin bütün hayatını tehlikeye sokar. Şüphesiz, hukukumuza, şeref ve haysiyetimize saygı gösterildikçe karşı saygıda asla kusur etmeyeceğiz. Fakat, ne çare ki, zayıf olanların hukukuna saygının noksan olduğu veya hiç saygı gösterilmediğini, çok acı tecrübelerle öğrendik. Onun için her türlü ihtimallerin getireceği hazırlıkları yapmakta asla gecikmeyeceğiz.”¹⁵.

Sonuç

Memleketimizin bugünkü jeopolitik durumu karşısında, “Bize yönelik, memleket bütünlüğümüze yönelik tehditler var mıdır” sorusuna “Yoktur” demek mümkün değildir. Bu, gerçekten büyük bir safdillik olur. Hem dünya hakimiyetini amaç edinen bir süper devletin genişleme, yayılma yolları üzerinde bulunacaksınız hem de korkunç bir gaflet uykusuna dalacaksınız. İşte bu doğru ve mümkün değildir. Üstelik de, her gün biraz daha artan üstün bir jeopolitik ve stratejik durumunuz varken.

Bugün Sovyetler Birliği güney komşularımızla sıkı fıkı bir tutum ve davranış içindedir. Bu komşularımız, Sovyetlerin tatlı vaatlerini kendi ham hayalleri ile bağdaştırmak sevdasındadırlar. Bir yandan, bölücü çabalara dolaylı olarak karışmaktadırlar öte yandan,

¹⁵ Mehmet Gönlübol, Ata Yolu, s. 276.

tarihi ile, coğrafyası ile, insanı ile Türk olan bölgelerimize göz dikmektedirler; üstelik de kendi toprakları üzerinde, büyük kısmı Türk olan bazı bölgeler için biz susarken. Yıllarca beraber yaşadığımız bu ülkelerin yöneticilerinin Türkü çok iyi bilmeleri gerekir. Biz mütecaviz bir millet değiliz; fakat haklarımızdan vaz geçtiğimizi de bugüne kadar tarih kaydetmemiştir. Bir süper devlete sırtını dayamak, bağrını açmak, o devletin maksadı da apaçık ise, milletini nerelere götüreceğini hesabetmek yöneticilerin gerçek görevidir.

Batı bölgelerimizdeki komşularımız da ayrı bir âlem; gerçeklerden korkuyorlar. Bir gün korktukları o gerçekler hırslarından önce kendilerini boğacaktır. Bu bölgelerden de huzurlu ve güvenli değiliz. Kıbrıs apaçık ortada. Ege Adaları, burnumuzun dibindeki adalar için nerede ise tarih isyan edecek. Ne garip bir dünya değil mi? Söylenmesi gerekenler susuyor; susması gerekenler bangır bangır bağırıyor. Bize göre çığırkanlık, kendi öz varlığına ihanettir.

Şimdi; bütün bu açıklamalardan sonra, "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesine dönebiliriz. Bu ilke, hiç bir zaman körü körüne sulh anlayışı değildir. Miskinlik içinde, bencil tavırlarla pineklemek de değildir. Ölmek için ölümü göze almak demektir. Ölmek için öldürebilecek güçte olmak demektir. Atatürkçü Düşünce Sistemi'ne göre güçsüzlük içinde sulhçuluk sayıklamak, ölümü beklemek olur. Bu milletimizi acze, haysiyetsizliğe şerefsizliğe itmektir. Her Türk çocuğundaki istiklâl ve hürriyet duygusunu, inancını bilerek öldürmek olur. Bu sebeptendir ki Atatürk, daima güçlü olmayı istemiştir; milletine ve kendisine güvenmeyi hayat şartı saymıştır. Apaçık konuşarak: "Gençliği, mutlaka ülkücü ve memleketle alâkalı olarak yetiştirmek, herkesin, hepimizin, her devlet adamının başta gelen görevidir".¹⁶ Bir başka konuşmasında da; "... Çocuklarımızı ve gençlerimize vereceğimiz tahsilin hududu ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz: 1. Milletine 2. Türkiye Devletine, 3. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne düşman olanlarla mücadele lüzumu... Fertleri bu mücadele gerekleri ve vasıtalarıyla donanmayan milletler için yaşama hakkı yoktur".¹⁷

Atatürk en çok vatanını ve milletini severdi. O'na göre, vatan ve millet sevgisinden üstün hiçbir sevgi olamazdı. Ömür boyu böyle

¹⁶ Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, s. 62.

¹⁷ Millî eğitimle ilgili söylev ve demeçler, s. 3.

olmuştur. Biz de diyoruz ki; vatanını ve milletini her şeyin üstünde tutup sevmeyen bir Türk, hiçbir şeyi, hatta anasını, babasını bile sevemez. Bu sebeptendir ki, Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesine bu açıdan bakmak zorundayız. Atatürk; Türk çocuklarını yetiştirme konusunda şöyle düşünüyor: "Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara, bilhassa varlığı ile, hakkı ile, birliği ile çelişen bütün yabancı unsurlarla mücadele lüzumu ve millî düşünceleri tam bir imanla, her mukabil fikre karşı şiddetle ve fedakârane müdafaa zorunluluğu aşılmalıdır. Yeni neslin bütün ruhsal kuvvetlerine bu özellik ve kabiliyetin aşılması önemlidir. Daimî ve müthiş bir savaş şeklinde beliren milletler hayatının felsefesi, bağımsız ve mesut kalmak isteyen her millet için, bu yüksek özellikleri şiddetle istemektedir".¹⁸

Şuna kesinlikle inanalım ki; Atatürk'ün istek ve amaçları birer emanet ve birer vasiyettir. Türkün tarihinde, ne emanete hiyanet ne de vasiyete ihanet vardır. Bütün bunları düşünen Atatürk şöyle diyor: "Millî mevcudiyetimize düşman olanlarla dost olmayalım diyor".¹⁹

Bizler, Atatürk ilke ve inkılâplarının emanetçileri ve varisleri olan bütün Türkler, "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" prensibini, bu açıdan görmek ve değerlendirmek zorunda ve mecburiyetindeyiz. Bizlere, Atatürkçü Düşünce Sistemi de bunu emretmektedir; bu ise, görevlerin en kutsalıdır.

¹⁸ Atatürk'ün Marife Ait Direktifleri, s. 4.

¹⁹ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 143.